

תוכן עניינים

1. מבוא.....1-2.
2. פרק סקירה ספרותית.....3-13.
3. אוהדי כדורגל.....3-11.
4. כדורגל - רקע.....11-13.
5. תרבות, חברה, סמלי סטטוס והפרט בהקשר אליהם.....14-17.
6. דיון וניתוח שאלת המחקר.....18-24.
7. סיכום ומסקנות.....25-27.
8. בביליוגרפיה.....28-30.

מבוא

"איזה מסכנים האוהדים ששוברים להם ת'לב" שר אריק איינשטיין בשירו המפורסם. צופה מהצד המביט על אוהדי הכדורגל לא יצליח להבין אותם ואף לא יצליח להבין מדוע הם מונעים מהאכזבות או מהכישלונות של הקבוצה שהם אוהדים. נראה כי ישנם מעט מאוד משחקי ספורט שבהם קיימת תשוקה גדולה כל כך כמו הכדורגל. האצטדיונים המלאים באנשים, מקרני הטלוויזיה הנמצאים על ערוץ הספורט בעיקר והאצטדיונים הגדולים שנבנים עבור מועדוני הכדורגל הגדולים והנחשבים בעולם. אצטדיונים שהפכו אפילו ליעד תיירותי מעבר למקום שבו ניתן לצפות במשחק הכדורגל. אצטדיון המראקנה בברזיל והקמפ נואו המפורסם של בארסה ועוד אצטדיונים מפורסמים כמו אלה. נראה כי אפילו המגרש הביתי של הקבוצה הפך לסמל סטטוס משל עצמו. הכדורגל הוא בכל מקום. אם בסוף המאה ה-19 הוא רק מעט מאוד קבוצות כדורגל לאומיות למשל, כיום יש כבר כ-211 איגודים לאומיים. הכדורגל הפך ללא ספק לתופעה גלובלית ואת ההוכחה לכך ניתן לראות בגידול במספר המדינות המשתתפות במשחקי המונדיאל או בגמר גביע העולם (from footballhistory).

כדורגל הוא כבר מעבר למשחק ספורט. הוא תת תרבות, אוהדי הכדורגל המשתייכים לקבוצת אוהדים של מועדון מסוים, מרגישים שייכים לקבוצה עם סמלים ומעמדות ודעות משלה. יחד עם זאת נראה כי עדיין לא בחנו מספיק את ההתייחסות לכדורגל כתרבות בפני עצמה ולמועדוני הכדורגל כתתי תרבויות בתוך אזורים או מדינות בעולם. עדיין לא חקרו מספיק את ההשפעה שיש לספורט ולכדורגל בפרט על האנשים וכן את ההשפעה הגלובלית והתרבותית של המשחק (Lindner, 2012, p.69). ההזדהות של האוהדים עם קבוצת הכדורגל היא חזקה מאוד ומתבטאת בכל היבט בחייהם. להיות אוהד של מועדון כדורגל מסוים משמעו השפעה על אורח החיים. האהדה לקבוצה מגיע על פי רוב בתהליך סוציאליזציה מסוים, בעקבות המשפחה, החברים ואחר כך גם מקום הלימודים או מקום העבודה אפילו.

האהדה לקבוצה בשביל האוהדים הפנאטים, משפיעה גם על רגשותיו והתנהגותו של האוהד. היא גם עשויה לקבוע את היחס שלו לאחרים, כמו המשפחה שלו, החברים שלו או אפילו קבוצת אוהדים של המועדון היריב. כדורגל הוא ספורט שניתן לצרוף בצפייה באצטדיון באופן ישיר או בצפייה בטלוויזיה או באמצעי המדיה השונים. להיות אוהד של מועדון מסוים משמעו להיות חלק מתת תרבות, מקבוצה שמורכבת מסמלים ומנהגים, מאצטדיון שמייחד אותה ומסמל סטטוס, מעמד השמור לה. האהדה המשותפת היא משהו שהאוהדים חולקים יחד והיא הופכת לחלק מהם. האוהדים מזדהים לא רק עם הקבוצה, אלא עם מועדון שלם שיש לו היסטוריה, תרבות מסוימת, שייכות ללאום או לקבוצה אתני וכך הם מאמצים אליהם את כל ההיבטים הללו וזה בסופו של דבר גם משפיע על כל תחום בחיים שלהם. כאשר נוצרת מערכת יחסים עמוקה כזו בין האוהדים למועדון, הוא הופך ל"שלהם". הקבוצה משפיעה על ההתנהגות על הרגשות של האוהד. אוהדים של קבוצה מסוימת, המתנהגים בצורה חוליגנית, ישפיעו על פי רוב על המעמד של שאר אוהדי הקבוצה ועל היחס אליהם ולכן כאשר אוהד מזדהה עם קבוצה מסוימת, הוא מזדהה עם כל המכלול, עם ההיבטים החיוביים של הקבוצה ועם השליליים (Ben Porat, 2012, pp.2-3).

סקירה ספרותית

אוהדי כדורגל

בסופי שבוע, או במהלך עונות המשחקים בכדורגל, יש מיליוני אוהדים הצופים במשחקים בין אם באצטדיונים של קבוצות הבית ובין אם בביתם בטלוויזיה או על מסך באיזה פאב מקומי. אם נסתכל ממבט מרוחק הוא יציג את כולם באור דומה, מסה ענקית של אוהדי כדורגל המבצעים טקס פולחן מסורתי. אולם מהסתכלות או מבט קרוב יותר נוכל לראות את ההטרונגניות העצומה של המסה הזאת. אוהדים בגילאים שונים, מלאומים, מעמדות או דתות שונות וכן הלאה. ההטרונגניות של קהל האוהדים של משחק הכדורגל לא צריכה להפתיע כל כך מאחר ומחקרים רבים חקרו ודיברו על הנושא של מורכבות האוהדים. ההזדהות עם המועדון של קבוצת כדורגל, קשורה בדרך כלל לגילוי של סולידריות ברמת המדינה. יחד עם זאת קווי המתאר של מועדוני הכדורגל מעוצבים בצורה כזו של איגוד תרבויות וכך נוצר מאבק בתחושת הסולידריות ובסדר העדיפויות של ההזדהויות. זו יכולה להיות העדפה של קבוצת מאותו המעמד, או מאותה קבוצה אתנית, או כל קבוצה אחרת שיוצרת הזדהויות מבחינת המאפיינים שלה.

אהדה מזדהה עם קבוצה יכולה, ואף הופכת להיות ל"דרך חיים". אדם יכול להתחיל לאהוד קבוצה מסוימת, בדרך כלל מתהליך של סוציאליזציה וזה הופך למצב שאותו אדם מאמץ את הרוטינה של הקבוצה כחלק מהשגרה שלו. מעבר לכך, אהדה בצורה כזו של הזדהות עם קבוצה מסוימת יכולה גם לקבוע את היחסים של האוהד עם המשפחה שלו, החברים שלו, אפילו מקום העבודה שלו. אוהדים נלהבים או פנאטים יכולים לצרוך כדורגל באצטדיונים בהם המשחק מתקיים, על ידי צפייה בטלוויזיה או קריאה בעיתון של כתבות על הקבוצה שלהם וכן משיחות עם אחרים. אהדה במובן של הזדהות, יכולה להיות מוגדרת לעיתים גם כתרבות, כאשר קהילה של אנשים, חולקים ומשתפים כדורגל ובייחוד את האהדה לקבוצה מסוימת כחלק מדרך החיים שלהם. במקרה כזה נוצר למעשה מצב בו הזדהות קולקטיבית עם ההיסטוריה המשותפת וכן מערכת יחסים עמוקה עם מועדון כדורגל מסוים, הופך את אותו המועדון ל"שלהם" של אותה קבוצת אוהדים שהופכת לתת תרבות.

בחלק מהמקרים, ההגדרה הבסיסית של הקהילה של האוהדים הפנאטים יכולה להיות מושפעת במידה רבה מגורמים שאינם קשורים בהכרח למועדון, למשל בשל נסיבות פוליטיות או תרבותיות וכן גורמים אחרים המובילים לכך שקבוצה של אנשים פרטיים מתאחדת תחת אהדה לקבוצה מסוימת וכך למעשה אוהדים פנאטים יכולים להגיע מאותה קבוצה אתנית ואותו הלאום. במקרים מסוימים נוצר אף מצב בו אדם המגלה הזדהות עם קבוצת מסוימת לא יכול להפריד בין ההזדהות הזו לבין זיקות אחרות, זה גורם למעריצים לבחון כל הזמן את ההזדהות הקולקטיבית שלהם ולבדוק לאיזה קבוצה הם שייכים. הדינמיקה הזו כוללת את התמיכה של הקטלונים בקבוצת הכדורגל "בארסה", למשל או התומכים הקתולים של סלטיק גלזגו או אפילו התומכים הערבים מישראל שאוהדים את בני סכנין. בגלל אחד מהמצבים הללו, מי שקובעת את האהדה והאהבה של האוהד לקבוצה, זו אותה הזדהות אתנית ולאומית עם הקבוצה.